

„Eu fug de stil“

E important pentru scenograf să-și definească un stil?

Stilul înseamnă manieră, în ceea ce ne privește, și cam fugim de asta. Eu nu vreau neapărat să fiu recunoscută, deși există obsesii pe care le perpetuez în spectacolele mele. Cred că putem face efortul de a ne diferenția unii de alții. Eu fug de stil. Aș vrea să fiu altfel în fiecare spectacol.

Vorbiți totuși de obsesii.

Sunt lucruri care curg pe dedesubt, subliminale, fațete ascunse ale noastre, imagini tainice care se ridică uneori la suprafața gândului. Revin ca obsesii pentru că nu ajung să le exprim în totalitate. E o reînnoită provocare. Cel puțin eu, dacă nu le dau formă într-un spectacol, încerc în altul să le duc mai departe sau să le dau un contur definitiv. Sunt o natură nemulțumită și cred de fiecare dată că aș fi putut face mai mult.

Ce rol are acest "rest", această aparentă neîmplinire?

E o neliniște, e veriga care mă leagă de viitor. Simt că fiecare spectacol ar trebui să fie premoniția următorului. Mie mi-e frică de timp, dar nu de viitor. Timpul meu e prea scurt pentru ceea ce îmi doresc să fac.

Ce vă definește?

Nerăbdarea. Neliniștea.

Doar "negațiile"?

Cred că da. Și un soi de echilibru, în același timp.

Se spune că fiecărui text îi corespunde o textură.

E foarte adevărat. Eu desenez altfel, fac altfel schițe pentru fiecare spectacol, pentru că textul îmi impune o astfel de abordare și, implicit, de la schițe intuițiile se transmit la materialele de pe scenă.

Aveți un material preferat?

Nu. Îmi plac toa-

Imagine din 1794

te materialele, în afară de plastic. Nu inventez materiale noi. Am creat faimoasa zăpadă de la *Poveste de iarnă* – iată o obsesie: zăpada –, acolo era albă, mai târziu, în *O batistă în Dunăre*, am făcut-o albastră, iar acum... E o surpriză. O s-o regăsiți în curând.

Ce vă stămește imaginația?

Orice: cărțile, cu ajutorul cărora mă documentez, oamenii pe care îi întâlnesc, călătoriile care m-au purtat în locuri de o mare bogăție vizuală. Uneori un vis mă poate inspira. Visez foarte mult, filme întregi. Le notez pe cele mai interesante. Așa au apărut soluții de decor, costume, detalii expresive. Alteori, imaginile se iscă imprevizibil, se leagă într-un fel de alcătuire ce revelează exact o stare, un sens, o idee care traversează textul. Încerc tot timpul să sugerez ceea ce există dincolo de marginile obiectelor, în dialogul dintre ele, caut modul nou în care pot fi locuite spațiile. Scena are o emoție concentrată pe care o poți focaliza printr-un obiect bine ales, printr-un detaliu care are vibrație. Frumoasă în meseria noastră e această incitare, care există și într-un spațiu nou, și într-un text nou, și în legătură cu actorii nu neapărat noi, dar care își schimbă "măștile". Într-un spațiu nou gândesc altfel și simt mai fierbinte.

Există mode în scenografie?

Mai degrabă curente. Dar acestea sunt facile și nu durează. Acum scenografii, oamenii de teatru în general, sunt mai dezbrinați decât în urmă cu douăzeci de

ani. Nu avem o opinie comună, nu formăm o școală de teatru. În anii '68-'70 părea că teatrul este o școală.

V-ați văzut spectacolele după un timp de la premieră?

Da.

Și ce ați resimțit?

Tristețe. De altfel, la premieră am senzația că am pierdut totul. Nu mă bucur niciodată, probabil tocmai din cauza naturii mele nemulțumite. Am dorința de a reîncepe, ca într-un fel să-mi îndrept greșelile, ca să duc mai departe gândurile neîncarnate. E ca și cum te-ai întâlni cu părinții după o lungă absență: ți-e dor, ți-e drag și e trist. A trecut un timp pe care nu l-ai trăit lângă spectacolul respectiv.

Timpul vă e dușman?

Nu, dar e ceva care mă sperie. E, dacă vreți, problema vieții mele.

Vă indis pune că lucrurile se erodează atât de rapid?

E adevărat, se pierd. Însă nu mă întristez că se întâmplă așa. Eu zic că am foarte multe de dat. Această "pierdere" e mai apoi un câștig. E treapta către "mai departe". Nu spun neapărat către "mai sus". Nu tind către glorie, ci către acest "mai departe".

Aveți nostalgii?

Îmi spun că "ieri" aveam mai mult. Știam mai mult. Simt că sunt din ce în ce mai neștiutoare, că granița cu necunoscutul devine din ce în ce mai întinsă. Dar sunt optimistă, și atunci îmi continui drumul.

Vă izbiți uneori de obstacole interioare

care se ivesc din faptul că faceți o meserie atât de perisabilă ?

De foarte puține ori s-a întâmplat să mă lupt, să caut cu înverșunare. Găsesc soluțiile, nu rătăcesc după ele. Nu mă consum în impasuri. Îmi place și perioada de încărcare ce precedă lucrul la un spectacol. Căutarea e munca mea, mai mult decât soluția propriu-zisă.

Aveți modele ?

Da, dar nu în adevăratul sens al cuvântului. Îmi place foarte mult ceea ce a realizat scenograful lui Fellini. E extrem de surprinzător, de bogat, de metafizic, de teatral. E o lume întregă.

Ce stare vă dă o scenă goală?

Teatrul gol este superb, dacă e teatru adevărat. Dacă nu, este sinistru, te înfioară. Dar de cele mai multe ori este foarte frumos, păstrează energia spectacolelor care s-au jucat acolo. Aș sfătui pe tinerii oameni de teatru să pășească într-un teatru gol. Să-l simtă...

Și atunci când în acest spațiu gol trebuie să ridicați o lume, ce senzații o prefigurează?

E cea mai vie parte a lucrului, aceea în care începi să îmbogățești nu un gol – pentru că o scenă goală nu e un vid –, ci un spațiu plin de energii pe care încerci să

le sporești, fără să-i strici acel echilibru și bogăția pe care o are prin simplitate. E bogăția unui vas care nu este gol, ci definește plinul. Uneori e greu să mă împrietenesc cu un spațiu gol, mă și cert cu el, dar mă cert cu dragoste. Învăț să-l cunosc, să-i simt ecourile, lumina, viața, misterul... Există ceva care îi leagă pe oameni de cer, de pietre, de alți oameni, de cărțile pe care le citesc, de hârtia pe care o desenează, de spațiu. Altfel, n-am putea comunica. Iar eu vreau să cred că pot să comunic.

Adina Bardaș

Sp profil

Mi-e dor de Carmen Galin!

“Iar pe mine m-au uitat cu toții! E minunat! E minunat!” (Cebov)

Replica de mai sus, duios-resemnată, pare să spună ce breaslă ingrată mai suntem și noi, oamenii de teatru, refuzând să ne mai interesăm de cei plecați pentru o vreme sau pentru totdeauna din teatru... Dacă nu din iubire și stimă pentru artist, atunci, cel puțin, pentru a arăta publicului o față mai umană și, desigur, partea aceea a inimii, neatinsă de infarctul indiferenței.

Carmen Galin a fost, parcă dintotdeauna, un personaj. Poate și pentru că niciodată nu erai sigur, urmărindu-i jocul, dacă “aduce” personajele spre propria ei fragilitate și sensibilitate sau, pe nesimțite, împrumută de la ele trăsăturile care convin personalității sale. Dacă ar trebui să analizezi, cumva, aceste personaje, n-ar fi de mirare dacă le-ai investi cu trăsăturile interpretei, ea îmbogățindu-le, înobilându-le, recreându-le cu inima. Le-a fost, nu-i așa, mamă bună, învățându-le, cu răbdare, să rostească limpede cuvintele limbii române, să meargă plutind pe scenă sau pe pânza ecranului, să iubească, să trăiască și să moară înțelept.

Dintr-un pod plin de pânze de păianjen apare neliniștită, înspăimântată, ca un cățeluș de pripas, micuța Hedwig (*Răța sălbatică* de Ibsen). O umnează, în amintirile mele, fetele din *Mutter Courage* (Brecht) sau din *Diavolul și bunul Dumnezeu* (J.P. Sartre), fiecare cu alte probleme, cu altă voce și altă privire. Iată-o pe Irma (*Nebuna din Chaillot* de Giraudoux), sensibilitate rănită ce te obligă aproape la compasiune. Din depărtare vine și Ea (*Nu sunt Turbulențe*

de Ecaterina Oproiu), vulnerabilă și neliniștită, pentru ca apoi s-o descoperi pe o prispă de la Cornul Caprei, resemnată și împietrită (în *Niște țărani* de Dinu Sărațu) sau tulburătoare, fremătând de dorință, în Marie (*Woyzeck* de G. Büchner) – rol atât de râvnit de actrițele lumii...

Am fost, în sala aceea rece ca gheața, prin anii '80, când Carmen și-a pierdut brusc glasul, pe la mijlocul spectacolului. Era un spectacol cu o piesă de Romulus Guga. Să fi fost *Evul mediu întâmplător*? Să fi fost *Gloria*? O Glorie învinsă de răceala, de înghețul nemilos din acei ani?

A fost, vai, o adolescență cu ochi mari, iscoditori ca două semne de întrebare, pe scena clujeană (în *Pasărea Shakespeare* de D.R. Popescu). O față care voia, parcă, să plătească așa, cu viața ei, toate păcatele lumii.

În film, ce intens îți vorbea Muta din *Tănase Scatiu!* Ce speriată te urmărea privirea ei, mult după ce ajungeai acasă! Și ce cochet purta eroina ochelarii, parcă ascunzându-se în spatele lor, în *Mere roșii!*

Dar, oricât aș evoca personajele cele mai diverse, două, inegalabile, îmi vin în minte, emoționându-mă: Sen De și vârul ei din *Omul cel bun din Secuien* de Brecht la Piatra Neamț, în regia lui Andrei Șerban. Era, ciudat, și grațioasă, și viguroasă, în același timp. Sigură pe ea, înțeleaptă, plină de gingășie, sau bănuitoare, greu de ghicit. Misterioasă, fermecătoare, emoționantă!

Am revăzut-o, mai de curând, în

Mona (*Steaua fără nume* de Mihail Sebastian). Cum știa să fie marea vedetă, capabilă să lase impresia că nici nu vine din lumea aceasta și că tocmai a coborât din... Carul Mare!

Nici nu știu de unde își lua, mereu și mereu, mijloace proaspete, inedite, pentru a crea un nou personaj.

Te întrebi, serios, dacă marii regizori cu care a lucrat (Cătălina Buzoianu, Andrei Șerban, Silviu Purcărete, Cristian Hadjuculea, Alexandru Tatos, Anca Ovanez) au fost inspirați, distribuind-o, sau dacă ea a fost cea care le-a impus o anume viziune asupra personajelor. Ea, precum un alchimist, a creat, în taina laboratorului ei, cu inteligență și tandrețe, personaje atât de teatral-adevărate, atât de diafane.

Atunci, cum s-o uităm? Sau ea însăși, în mare secret, și-a dorit replici precum aceea a lui Firs: “M-au uitat? Nu face nimic”? Și totuși... Mi s-a făcut dor de Carmen Galin.

Elisabeta Pop

În *Steaua fără nume* (alături de Costel Constantin)

foto: Dan Vatamanic